

*Actum opten gehouden sinodus binnen Assen den
5^{en} Septembris anno 1608.*

Na gedane gebedt undt anroupinge des naems Gades is met meerder stemmen genomineert tot praesis ALEXANDER TILKINCK, pastor tot Burger, ende tot schribam JOANNIS DE BRUINE, predicandt tot Eelde undt Rooderwoltt.

Presentis wt het classis Emmen:

ALBERTUS DWITERUS, p. tot Roosewynckel,
HARMANUS ALLAERTS, p. tot Sleen,
WILHELMUS MARTII, p. tot Gieten undt Gasselt,
ALEXANDER TILKINCK, p. tot Burger,
FRANSISCUS PONTANUS, p. tot Odoren,
BERNHARDUS STROOTHUYS, p. tot Emmen,
JOANNIS ASSCHENBERCH, p. tot Hessel,
HARMANNUS GODTZE, p. tot Dalen.

Absentis:

JOANNIS AB HOLLE, p. tot Schoonebeeck,
JODOCUS REDDINCK, p. tot Sweel,
HARMANUS DREXCIUS, p. tot Couverden.

Presentis wt het classis Meppel:

STEFFANUS NICOLAI, p. tot Zuijtwolde,
HARMANUS JOANNIS, p. tot Colderveen,
TEMO VAN ASSCHENBERCH, p. tot Dieveren.

Absentis:

BARTOLDUS PAULII, p. tot Blydensteen,
MEIJNARDUS BERNHARDII, p. tot Coukanne,
Meppel vacat,
GODFRIDIUS PAULII, p. tot Nijeveen, questios,
Havelte vacat,
FOPPIUS HILARI, p. tot Wapsterveen,
Vledder vacat,
Dwijngelo vacat, doch daer is een beroupen,
POTROCLES ROMMELYNCK, p. tot Ruynen.

Presentis wt het classis Rolde:

BERNHARDUS JOANNIS, p. tot Nurch,
JOANNIS DE BRUINE, p. tot Eelde undt Rooderwoltt,
WIBBOLDUS MONTANUS, p. tot Peyse,
JOANNIS WIRICHII, p. tot Zuytlaren,
WILHELMUS JOANNIS, p. tot Rolde,
PAULUS ANTONII, p. tot Beilen.

Absentis :

EYLARDUS HUYSMAN, p. tot Vrijes, questios,
 Rooden vacat, doch daer is een beroupen,
 ALBERTUS HAMONII, p. tot Anlo, questios,
 Westerburch vacat.

1. De schriftelycke excuse van absentie, bij den Ed. erentfeste wel-wysen heeren Gedeputeerde sampt den bygevoechde predigeren deser lantschap gevysiteert, van MEYNARDUS BERNHARDI, p. tot Kouckange, wegen de krankheyt synes vaders is suffiant verclaert ende voor goet erkent ende daeromme van de broecke geabsolveert.

2. Voorders gelesen synde de schriftelycke excusatie van FOPPIUS HILARIJ, p. tot Wapsterveen, is frivol bevonden ende in geene reden gefondeert. Zal derhalven gehouden wesen zodane broecke van vier dalers, zoo opt leste gehouden sinodi 1607 den 7^e Septembris geconsenteert, te betalen.

[3.]¹⁾ Daer is de schriftelycke excusatie van den Ed. erentfeste heeren van Ruijnen wegen de absentie zyns predigeren gelesen, welcx van woorde tot woorde luydet als volget:

Om genougsaem oorsaken, reden ende fundament te verthoonen, waerum ick onderbenompt de predicanten in mijner heerlyckheyt staende ad synodum in Drente volgen te laten bishertoe mij hebbe verweigert und noch, sal ider mannighlycken gelyeven te verstaen und is genougsaem bewyslielik, dat de heerlyckheyt van Ruijnen niet is den lande van Drente onderworpen, annex oft anghorich, maer is eene exempte undt frije heerlyckheyt, hebbende hooge halsgerichte undt lege et omnem jurisdictionem, alsoo dat hetselve, wat de lantschap van Drenthe na haere grootheyt ratione jurisdictionis competiert, solckes oock mij van wegen myner heerlyckheijt na myn cleenheit thokompt.

Und oftwel de heerlijckheit van Ruinen in saken van contributien tot desen orlogen voor een tyts bij den lande van Drenth heeft contribuert, zoo is gelyckwel sulx niet geschien anderergestalt in hangenden process dan wt kracht eines provisionael verdrages tusschen partijen, an beiden syden derwegen ad tempus opgerichtet wesende, na wtwysinge daarvan gemaeckten schriftelycken recessen.

Oft oock wel een generall decanus aver Drenthe aver de carspelen in Overissel als Iverhorst, Staphorst unde Roveene und aver de heerlijckheyt

¹⁾ „[1]” De nummers der artikelen zijn in deze acta vervolgens met moderne hand bijgevoegd.

van Ruinen geweest is, soo is gelyck dieselve decan nicht van den lande van Drenthe meer van den bisschop van Utrecht gestelt worden, hetwelck recht des bishops den magistraet in een ider provincie, territorio oder gebiede nu compitert und daervan usurpiert wordt, sint oock deselve decans limiten, dewelcke plochte synodos particulares in Drente to congregeren, nu na de reformation der kercken geheel van eenander gescheuret, alsoo dat die predicanten tho Iverhorst, Staphorst unde Rouvene niet ad sinodos in Drente gevoceert worden. Daerwt dan volget, soo weinich als de predicanten der voorgenoemden karspelen Iverhorst, Staphorst ende Roveene alsnu constringeret kunnen worden sich den sinodis in Drenthe to adjungeren unde bij to voegen door den praetext, dat haer antecessores sub papatu under den decanatu in Drenthe gestaen hebben, dat effen soo weinich ick bin door denselven praetext gehalten die predicanten in mijner heerlijcheyt staende ad synodos in Drente volgen te laten undt te admitteren.

Veerner oftwel die van Dickelinge die collatien aver die kercken over de heerlycheyt van oldes gehadt hebben, hetwelcke jus de Gedeputeerde an hun van wegen de lantschap devolviert te wesen unde daerdoor velichte die jurisdiction aver die predicanten in der heerlicheynt sich anmetigen, soo kunnen sy gelyckwel sub praetextu juris patronatus sodane gepretendierte jurisdictie niet verdedigen, noch oock sich niet meer rechtens daerdoor toeschrijven und arrogeren als een collator oder patronus ecclesiae in pausdom gehadt heeft, maer nu heeft in pausdom patronus ecclesiae niet meer als jus praesentandi gehadt. Episcopus jus recipiendi praesentatum, si erat idoneus patronus, non habuit jus introducendi praesentatum neque removendi, sed solus episcopus patronus non habuit jus administrandi bona ecclesiae, nec jurisdictionem in ecclesias vel in personas ecclesiasticas, neque jus edicendi synodum, sed solus episcopus, gelyck als sulcke alles ex corpore juris pontificii klaerlyck van mij sal kunnen daergedaen werden. Ergo hebben die Deputierden van Drente ratione juris patronatus geen recht jurisdictionem aut jus removendi, multo minus suspendendi ab officio concionatores, neque jus edicendarum synodorum in meo territorio, dewijle des bishops recht van der politischen overicheit in desen Geunierden Nederlanden geusurpeert wort in cines ideren gebiede.

Nademael dan alle dese voorg. raden unangesien die Gedeputeerde van Drenth sich hebben onderstaen die predicanten in mijner heerlycheyt bij peen van suspensie to voceren undt te compelleeren omme in sinodus in Drente te erscheinen, hetwelcke hun niet competiert, dewijle synodos te cogereren vel ad eadem predicanten te voceren kan niet geschien anders dan ex decreto undt autoriteit des, den merum et mixtum imperium et

omnis jurisdictio ter platsen competiert, gelyck als mijn voorvaderen sulx alles dogentlijcken gehadt hebben, und dewyle des bisschops oder decans recht in der heerlicheyt van Ruinen soowol op mij gevallen is, als desselven bisschops oder decans recht is gevallen op die Gedeputeerde van Drente, und als desselven recht in Overissel gevallen up die lantschap van Overissel, soo hebbe ick gemelten predicanten mijner heerlicheyt billigh op die synodos in Drente niet te erschijnen verboden.

Niet te weiniger¹⁾ om alle goede stiftungh ende ordnungh der kercken Gaedes, soeveer als mijn geringe vermoegen strecket, mede toe helpen bevorderen und toe promoveeren, betuge ick hijrmit ende verklaere apentlick wal vredig te wesen, dat de predickanten in mijner heerlicheit sullen erschijnen in sijnodis in Drenthe op sulcke conditie, dat de sijnode in Drenthe, wanneer die van den Gedeputeerden voerder anbestemmet sollen werden, oick mit mijnen voerweten, consent ende stemme erstaen, bewilliget und anbestemmet, und an die predicanten in mijne heerlicheit staende van mij kondt gedaen und wuithgeschreeven werden sullen, dat oick ick bij sijnodalische saeken, soe unde wanneer de Gedeputeerden daerbij oever ende an sindt, glijckfals mit aever, an und bij wesen unde mijne stemme hebben wil, und dat alle actus ecclesiastici, daerin de politische avericheden hair autoriteit interponiert, doer mijn suffragium, stemme und autoriteit mit decerniert unde tho wercke gestelt sullen worden, alles voer soeveel als de kercken unde predicanten in mijner heerlicheyt angaet und wijders niet.

Und dat de Gedeputeerden van Drenthe geene jurisdictie aever de predigers und kercken in der heerlicheit van Rune sick sollen anmaetigen.

Welckes alles ick also tom ende als voergess. in der ijle hebbe opt papijr brengen willen, etc. In oerconde mijnes ondergess. naemens.

Onder stondt: HENRICK VAN MONSTER, heere tot Runen.

[4.] Het wort mitsdesen den praesis geordinneert ende van den Ed. erentfeste heeren Gedeputeerde ende bijgevoechde predicanten, dat hi de broecke van den absenten zal invoorderen, welcke absenten hem op een cedelken schriftelyck zullen ter handen gestellet worden, waervan hij op het naeste sinodum zal gehouden wesen rekenschap te doen volgens de vorige resolutien, 1607 tot Beilen gemaket.

[5.] Sijn volgens geresumeert de acten, zoo op de kerckenvisitationen den 18^e Aprillis lestleden binnen Assen gehouden zijn.

Sessio 1.

[6.] Opt stuck van dat WILHELMUS MARTII sich solde informeeren, oft

1) „weiniger“ er stond „min“, dat doorgehaald is.

JACOBUS VAN WTLOO zij na de kerckenordening gecopuleert, verclaert sulx niet te kunnen weten, doordien dat JACOBUS hem quaet antwoord geeft, wanneer hem van WILHELMUS daerna gevragt wort.

Is goetgevonden, dat de Ed. erentfeste heeren sich daervan sullen naerder informeren ende na tijtsgelegentheyte tegens hem daervan procederen.

[7.] FRANCISCUS PONTANUS, p. tot Odoren, verclaert, dat COENRADUM PRIJS, gewesen pastor aldaer, om attestatie van sijne coppulatie na de kerckenordening heeft angelanget, maer dat deselve COENRADUS sich verontschuldiget zijne attestatie nevens zijn ander goet tot Gronninge in verwaerder hant te hebben. Ende beroupt hem oock wyders op sijn predissesseur WIBBOLDUS MONTANUS ende ALEXANDER TIJLIKYNCK, die hij verclaert deselve vertoon te hebben, welke beide pastooren daerom gevraegt sijnde verclaren: ja ende waer te wesen. Blijft in zijn terminis.

[8.] ALEXANDER TIJLIKYNCK, p. tot Burger, verclaert, dat hy alsnoch niet en weett, oft JOANNIS BROUWER met zijn vrouwe oft bijligster na kerckenordening is gecopuleert, daerop dat de Ed. erentfeste heeren hebben angenomen met voorss. JOANNIS als met UTLO tho procederen.

[9.] Gelesen zijnde de acte, gevallen in de lestleden visitatie over JOANNIS AB HOLLE, p. tot Schoonebeeck, ende verstaen, dat hi enige getuigenisse tot purgie¹⁾ zijns nederslachs hebben, zijn deselve den h. ACRONIO²⁾ toegeschickt om daerop syn advys te geven, oft deselve kerckelyck solde kunnen bestaen. Ende bevonden, dat deselve noch bij ACRONIO zij berustende, wort verstaen de voorss. resolutie, over zijn persoon gegeven, blijven in zijn terminis.

[10.] De acte over JOANNIS ASSCHENBERCH, p. tot Hessel, genomen geresumeert synde, van dat hi tot allen tijden gehouden solde wesen sich alsnoch den examen te submitteeren, heeft zijn testimonium³⁾ examinis ingebracht, welx voer goet gekent ende van wijder examen geabsolviert.

[11.] Geresumeert bij den Ed. erentfeste undt samptlycke predigeren deser versamelinghe alle de classicale acten over ELLIARDUS HUYSSMAN, gewesen p. tot Vryes, gevallen sedert het jaer 1602, ende bevonden geene van dezelve bij hem volgedaen ende nu noch op lestleden kerckelycke vijsitatie selfs geresingneert te hebben, refereren sich de Ed. erent. heeren Gedeputeerde sampt den predigeren deses sinodi na allen vorigen acten ende resolutien, over zijn persoon gemaket, sulx dat hij zijnen

1) „purgie”, er staat „purie”.

2) „Acronio”, er staat „Acroni”.

3) „testimonium”, er staat „testimonio”.

dienst tot Vryes gansch ende gaer ontsettet zij ende blijven, mitz dat hij na sijne qualijteyt na een ander platze zal mogen ommesien, daerin hem alle behoorlycke assistentie¹⁾ gedaen sal worden. Zal oock in den tyt van vier weken na dato deses de pastorye tho Vryes ruijmen. By mangel van dien sal tegens hem van den Ed. erentfeste heeren drost undt Gedeputeerde als een verachter van de kerckelycke resolutien geprocedeert worden. Ende zal oock den eersten Sondach daerna den pastor tot Rolde gehouden wesen den dienst te becleden ende alsoo volgens bij der sonnen ommeganck, totter tyt toe die van Vryes eenen anderen bequamen prediger beroupen hebben.

[12.] Van LUYTIEN JANSSENS, smaeck hebbende van de Ministerije, als hij in de leste gehouden kerckelycke visitatie selfs bekend heeft, is geresolviert, dat men hem van het kerckvoogtschap tot Rowolde sal ontsetten ende die van Roowolde daarvan anschrijving doen.

[13.] Alsoo alsnoch bevonden wort, dat sich veele merckelycke onordentheden in den lande van Drenthe toedragen vanntt dryncken ende arbeiden des Sondachs onder de predicatien ende ander abuysen, die in ander lantschappen niet gehoort noch gespeurt worden, is geresolveert, datter wt ijder classis eenen prediger met een request an den E. E. heeren affgeveerdigt zullen worden om hem daarvan t'atverteeren: wt het classis Emmen WILHELMUS MARTII, p. tot Gieten undt Gasselt; wt het classis Meppel TEMO VAN ASSCHENBERCH, p. tot Dijeveren; wt het classis Rolde JOANNES DE BRUINE, p. tot Eelde undt Roowolt. Zullen genieten wt der lantschaps middel yder des daechs een daler, welke drie voorss. predigers bij den Ed. erent. heeren drost ernstelyck anholden sullen, dat zijn gestrenge wolde belijven de behulpelycke hant daeran te holden ende daarvan vaste beloftenisse te doene, dat al sulcke misbruycken neerstelyck geinquireert ende den overtreders opt scharpste mogen gestraffet worden, ofte dat het syn gestrengen belyeven wolde de zake an de Ed. erent. heeren Gedeputeerde tho remitteren om by deselve haer werck daarvan gemaket te worden.

[14.] Op de verclaringe van de kerckvoochden tot Rolde, op de leste kerckelycke visitatie selfs gedaen, van dat in lange jaeren herwaers geene rekeninge van de kerckengoederen geschiet is, hebben de Ed. erentfeste heeren Gedeputeerde angenomen de tegenwoordige kerckvooghen daertoe te holden om rekenschap te doene. Bij gebreck van dien wort tegen haer geprocedeert na tbehooren.

1) „assistentie” er staat „attestentie”.

[15.] Is avermaels geresolviert, dat de Ed. erent. heeren Gedeputeerden den JAN KREMER, schoolmeester tot Beilen, sullen anschrijven, dat hij sich dadelyck van den schooldyent aldaer sal onthouden volgens de voorgaende resolutie, op de lestgehouden kerckelycke visitatie geschien. Wort mitzdesen den pastor belastet, dat hi tegen ancomenden wijnter om een ander schoolmeester zal ommesien, tensij dat ergen. JAN beterschap bewijse ende den pastoor beter tevreden stelt.

[16.] Den pastor tot Rolde WILHELMUS JOANNIS in achtervolch de resolutie, in de lestleden kerckelycke visitation over zijn persoon genomen, heeft vertoont nader beroupinge syns carspels, dat deselve hem na wtganck van het eerste angenomen jaer in den dienst wettelyck hebben behouden. Heeft daerneffens vertoont een versegelde attestatie, ondertekent bij ARNOLDUM MARTINI, prediger tot Gronninge, ende scriba des classis aldaer, ende oftwel schijnt in den datum gearreert te wesen, zulx dat deselve met de dato van syn eerste acte doemaels vertoent overeenkomt, nochtans dewijle bij desen tegenwoordigen attestatie bevonden wort, dat hij geexamineert ende totten kerckendienste toegelaten is, twelek in sijn voorgaende acte niet was geexpresseert, is deselve bij provysie voor goet gekent onder sulcken conditien, dat hij den datum in dese zijne jongste attestatie zal laten veranderen, alsoo dat deselve zedert den lesten April hem gegeven is.

[17.] Hiermet sijn alle de acten der lestgehouden kerckelijcke visitation, gehouden tot Assen den 18^e April anno 1608, geresumeert ende affgedaen.

[18.] Het sijn alle predigeren in dese versamelinghe in tegenwoordigheyt van de Ed. erentfeste heeren Gedeputeerden bij den presidem ernstelijck vermaent, dat se alle acten, zoo hier tegenwoordich gemaket ¹⁾, bij haer secreet holden ende niemant en openbare, veelemin enige vrebde predicanten bujten deser lantschappen te kennen geven, bij mangel dat op haer persoon zal geprocedeert worden na tbehooren, welx een ider prediger met beloftenisse heeft angelovet sich daerna te reguleeren.

[19.] Is erschenen ALBERTUS HAMONIUS, bij den scholtes, kerckvoogden ende gemeente tot Anlo voor haren prediger beroupen, vertoonende zijn acte van beroupinge, testimonia examinis et dimissionis classis Loppersummanae metsgaders ander verscheiden versegelde ondertekende getuigenissen van den hovelijng ende gemeente tot Bierum met noch eenige ander, daer hij den kerckendyent voormaels heeft betreden, dewelcke alle eendrachtich met malcander overeenstemmen, van dat hij sich in sijnen

1) Vóór dezen regel staat in marg. „Ecce”, onderstreept.

dienst in leer undt levent vroom, eerlyck, vreetsaem, sober, nuchteren altyt heeft gehouden, sulx dat si¹⁾ hem als een eerlycken prediger bedancken²⁾. Ende oftwel hem by seker mandaet van den h. ACRONIO de dato den 23^e Junij anno 1608 interdictie van synen dyenst tot Anlo gedaen ende anschrijvinge van opholdinge zijnes dienstes tot op desen sinodo by de Ed. erentfeste heeren Gedeputeerde daerop gevolget is, ter oorsake dat hij hem tegen de kerckenordeninge verlopen heeft³⁾, zoo hebben nochtans de Ed. erentfeste heeren mits oock alle de predigers, soo desen sinodi bijgewoont, eenhellichlycken bij meesten stemmen de voorgeschreven geexhibeerde acten, testimonien ende attestatien sulx bevonden gequalificiert, dat hi met recht⁴⁾ totten kerckendienst tot Anlo zal mogen geadtmitteert worden, gelyck dan oock de Ed. erentfeste heeren ende de predigers hem dienangaende in den voorss. kerckendienst in deser lantschap comfirmereen ende bestedigen, mitsdesen hem annemende tot een membrum hares classis. Ende sooveel anbelanget, dat hij sich tegen de kerckenordeninghe met predigen tot Anlo verlopen heeft, is hem op sijne voorbidt op het speciale ende generale classis thom goeden gehouden, ten ansiens hij ignorantie pretendeert ende daarvan groot leetwesen ende berouw betoont⁵⁾. Is hem verners operlegt, dat hij eene cleene propositie doen sal, welx hij gewillichlijcken heeft angenomen ende oock vollenbracht⁶⁾.

[20.] Is verschenen WIGHER LAUWERENTS als volmacht van Nijeveen, versouckende wt namen van dezelve gemeente, dat GODFRIDIUS PAULI haerlyeden pastor, in lestleden kerckelycke visitatie gehouden den 18^e April 1608 by resolutie sijnes denstes ontsettet, in denselven dienst gecontinuert zoude mogen worden, ten ansien hy daerbevoren bij resolutie van het sinodus geexamineert ende in het examen tamelyck heeft konnen bestaen, waerop de stemmen van de samptlycke predigeren gecolligiert wesende, [hebben daerop eendrachtichlycken ende met gemeender stemmen verclaert haer wtterlycke ende ernstelycke meninge te wesen geene superiorem⁷⁾ over haer te kennen, die macht hebben de resolutien, op hare soo speciale als generale classicale vergaderinge in de vruchten des Heeren genomen, te retracteeren ende verclaren daernevens bij continuatie van

1) „sulx dat si” er stond eerst „ende”, doorgehaald.

2) „bedancken” er stond „gedragen”, doorgehaald.

3) „ter oorsake — heeft” is aan den rand bijgeschreven.

4) Op „recht” volgde „undt reden”, doorgehaald.

5) „ten ansiens — betoont”, deze passage is verbeterd. Er stond: „nadien hy van ignorantie gepretendeert ende groot berouw betoont heeft”.

6) „ende oock vollenbracht” is later bijgeschreven.

7) „superiorem”, er staat „superiorum”.

sulx lyever alle samptlycken wt dese lantschap tho vertrecken] 1). Ende volgens over den persoon van GODFRIDIUS PAULI ommegevraeght wesende, of hi sonder inbroecke van de leste resolutie den dienst aldaer soude mogen vertreden, is geresolviert, angesien de gemeente van Nijeven zeer neerstich om continuatie zijnes dienstes anholt, ende mede gelet dat de gemeente zooveel als mogelyck in haren christelycken versouck behoort geacomodeert ende met Gades woort versorcht te worden, dat gemelte GODFRIDIUS PAULY by provysie ende onvercortet de voorss. resolutie, in de lestleden kerckelycke visitatie over sijn persoon genomen, aldaer voor den tyt van ses maent naestvolgende sall mogen predigen ende de profijten der pastorye genieten, zonder nochtans in den ministerio vastelijck geatmitteert te worden 2), ende dat hij geduyrende de voorss. tijt van ses maenden sich onthouden zall van enige sacramenten te bedienen. Ende tegen dat de voorss. ses maenden zullen kommen tho expireren, sal hij gehouden wesen sich den examini van nijes tho submitteren, zullende alsdan nadat hij bestaen kan voorders met hem na de kerckenorderinge gehandelt worden.

[21.] JACOBUS JANNIKELI BORNBERCH, erschijnende in sinodo, verতোout zeker acte van beroupinge de dato den 4^e Septembris anno 1608, bij de gemeente van Dwijngelo hem verleent, mitsgaders seker getuigenissen, ondertekent bij twee professoren der teologie binnen Franiker, mitz oock van de kerckenraet aldaer, dat hij in levent ende wandels vroom ende oprecht ende der older warer Gereformeerde religie Jesu Christi een litmaet sij, versouckende dewijle hij niet geexamineert, dat hem tyt des examens gestelt mocht worden, ten ende de gemeente tho Dwijngelo met Gades woort mochten wesen versorget.

Is geresolviert, dat gemelte JACOBUS, als wanneer het hem best geelghen sal sijn, wt het classis van Rolde ontbieden zal PAULUS ANTONI, pastor tot Beilen, ende ALEXANDER TIJLLKINCK, p. tot Borger wt het classis Emmen, dewelcke als assessoren ende getuigen de predigeren des classis Meppel in examineren bijwoonen sullen ende eensaemtlijcken macht

1) „[hebben daerop — tho vertrecken]”. Deze geheele passage is doorgestreept en aan den kant staat met roode inkt aangeteekend: „Die redenen, warum diese regelen dorgestrecken sindt, staen tho vernemen uth die acte in synoto 3 Sept^a. 1610 binnen Assen hierover gestatuert, fol. 105.” (zie bl. 128) Deze aantekening is echter van zeer jongen datum, schrijfwijze van deze eeuw, en daaruit blijkt, dat de opdracht om deze mededeeling op den rand te plaatsen opzettelijk doch om onbekende redenen toen ter tijd is nagelaten, want de doorhaling is blijkens de kleur van de inkt dadelijk geschied.

2) „te worden”, er staat „worde”.

hebben hem, indien hij bevonden wort im examen tho kunnen bestaen, in den kerkendienst tott Dwijngelo tho confirmeerden.

Ende zijne propositie gehoort hebbende, in den collegio gedaen, geeft den broederen goede hoopeninge, dat hij met stichting zal kunnen geholpen worden.

[22.] Alsoo TEMO VAN ASSCHENBERCH, beroupen prediger tot Dijeveren, in de leste kerkelycke visitatie operlegt was sich an het classis tot Campen ofte Gronningen te verwoegen om aldaer geexamineert tho worden, heeft volgens deselve resolutie sich daertoe bereytwillich gepresenteert. Maer vermitz de predigeren des classis Meppel zulx ongeraetsaem bevonden, ende willende haer de autoriteyt dienangaende niet wt de handen genomen hebben, heeft volgens derselver eernstelycke vermaning sich den examine des classis Meppel bij medegoetvyndinge van den Ed. erentfeste heeren Gedeputeerden gesubmitteert ten medeoverstaen van de pastoren van Beilen ende Borger, ende bij attestatie van dezelve mitsgaders wt den inholt van zijne testimonium examinis bevonden zijnde, dat hij den examine volgedaen ende totten kerkendyent tot Dijeveren toegelaten is, dat hij volgens zijn beroupinge den dienst aldaer vertreden ende de h. sacramenten bedienen zal mogen.

Gravamina des classis Emmen.

[23.] Het classis van Emmen beclaget sich, dat eender met namen HARMANUS DRECKIUS, gecomen wesende wt het pausdom, heeft onderstaen zonder voorweten des classis den dienst tot Couverden te betreden ende de h. sacramenten te verichten, tot cleenachtinge hares classis ende kerekenordening.

Resolviert de Ed. erentf. heeren Gedeputeerde ende prediger deser lantschap, dat de gecommiteerde, zoo den Ed. erent. heeren drost om enige abuysen deser lantschap sullen ansoucken, met denselven heeren drost de gelegenheyt des pastoers van Couverden zullen communicereen ende te kennen geven ende bij syner gestrenghe versoucken, dat hij daertoe geholden worde de kerekenordening vol tho doen.

[24.] Gehoort undt gelettet wesende op de ontschuldige, bij ALBERTO DWYTERO p. tot Roozwijnckel ingebracht, van dat hij in den sinodos den 7^e Septembris 1607 bij sijnen classen beschuldiget worden op een de religie suspecte platze geprediget, ende dat hij sulx na zijn bekentnisse zegt *salva conscientia* 1) gedaen te hebben, is deselve onschuldige voor goet angenomen ende van de excusatie geabsolviert, ten ware hiernaemaels anders bewesen mochte worden.

1) „conscientia”, er staat „contientia.”

[25.] Is gelesen een getuigenissen van JOANNIS AB HOLLE, p. tot Schoonebeeck, daerbij hij sustineerd tho bewysen inculpata tutela tot den neerslach, bij hem geperpetreert, gecomen te wesen, gelijk hem bij resolutie bij lestelycke kerckelycke visitation is operlegt. Ende bevonden zijnde, dat deselvige getuigenissen daertoe niet bestant zijn, is bij de Ed. erentfeste heeren ende predigeren sinodi verstaen, dat hij naerder bewys ende vollencomender bescheet zal moeten inbrengen, bevoerens ende alleer hij tot den kerckendienst aldaer sal konnen gecontinueert worden. Blijven daermet de voorss. resolytie in sijn geheel ende zonder inbroecke.

[26.] Is erschienen JOANNIS GODTZE, van de gemeente tott Dalen voor haren prediger beroupen. Heeft vertoont testimonium 1) examinis van dat hij den examini volgens de kerckenordeninge heeft volgedaen ende totten predigamt geadtmitteert is. Ende d'attestatie van syner beroupinge geexamineert wesende ende bevonden, dat deselve in debita forma niet sij gestelt, is nochtans bij de h. Gedeputeerde deselve in weerden ende onweerden gelaten ende totten predigampte tot Dalen geconfirmeert. Ende nadat hij over enige onordeninge gecensureert, is voor een membrum des classis Emmen angenomen.

[27.] 2) Is geresolviert, dat geene predigers henverners in den kercken dienst toegelaten sullen worden sonder voorgaende approbatie van den Ed. erent. h. drost undt Gedeputeerde ende den classis volgens de resolutie, opten sinodo den 2^e Novembris 1602 dienangaende genomen. Zullen oock den classis geensins vermogen sonder gemelte h. Gedeputeerde appobatie jemant in den dienst t'admitteeren, op pene in de voorss. resolutie begrepen, ende dat deselve admissie, in sulcken val gedaen, crachteloos ende van geender weerden gehouden worden ende de geatmitteerde prediger van sijnen dienst gesuspendeert blijven sall.

[28.] Belangende de absenten zullen den vorigen FOPPIUS HILARIJ gelyckgestelt worden, tensij dat zij genouchsame excusation konnen bijbrengen.

[29.] Is volgens vorts sluyten ende afscheiden des sinodi over der broederen gehalten censura morum ende niemant, Godt loff, in leer undt levent straffbaer bevonden behalven FRANSISCUS PONTANUS, der aver veele van sijne onordeningen seer eernstelyck is gecensureert, blijvende de resolutie aver zijn persoon, in lestleden gehouden kerckelijcke visitatie genomen, in sijn geheele.

Aldus geresumeert undt gearresteert op datum als boven, binnen Assen 1608.

1) „testimonium”, er staat „testimoni”.

2) Hierbij staat in marg. „N.B.”

J. DORTMAN.

H. WEINICHMAN. HERMANNUS THER MAETH.

ALEXANDER TILEKIJNCK, pastor to Borger, pro tempore praeses.

JOANNES DE BRUINE, predicandt tot Eelde undt Rooderwoltt, pro tempore scriba classis generalis.

VUILHELMUS JOANNIS, pastor in Rolda.

BERNHARDUS STROTHUSIUS, prediger to Emmen.

ALBERTUS DWITERUS, pastor tho Roswinckel.

HERMANNUS ALERS Zuollensis, pastoer tho Sleen.

PAULUS ANTHONII, prediger des h. evangelii der ghemeente Christi toe Beijlen.

JOHANNES AB ASSCHEBERCH, pastor in Hesslen.

FRANCISCUS PONTANUS, pastor tho Odoren.

THEMO VON ASSCHEBERGH, prediger tho Dieveren.

WIBBOLDUS MONTANUS, pastor tho Peijse.

HERMANNUS JOHANNIS, pastor in Colderveen.

JOHANNES WIRICHIUS, prediger zu Suitlaren.

WILHELMUS MARCI, pastor in Gasselen und Geeten.

BERNARDUS JOANNIS, prediger to Norch.

HERMANNUS GOTZE, pastor tho Dahlen.

STEPHANUS NICOLAI, pastor tho Sudtwolde 1).